

Μάθημα: Φιλοσοφία της Τέχνης

**Θέμα: Εισαγωγή στη γαλλική φιλοσοφία
του εικοστού αιώνα με έμφαση
στις σχέσεις ανάμεσα στη
φιλοσοφία και τη λογοτεχνία**

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Η γαλλική φιλοσοφία υπήρξε –και εξακολουθεί να είναι– μια από τις σημαντικότερες και πιο παραγωγικές «εθνικές» παραδόσεις στη φιλοσοφία –το ζήτημα του εθνικού προσδιορισμού της φιλοσοφίας έχει ήδη αποτελέσει αντικείμενο φιλοσοφικής έρευνας– από τις απαρχές των νεοτέρων χρόνων μέχρι σήμερα. Η ανάπτυξή της καθ' όλη τη διάρκεια του εικοστού αιώνα –και μέχρι σήμερα– είναι εντυπωσιακή.

Θα εγκύψουμε σε ορισμένα από τα βασικά εγχειρήματα περιοδολόγησής της, με έμφαση στην πρόσφατη θεωρία του Frédéric Worms περί τριών κύριων «φιλοσοφικών στιγμών» στη Γαλλία στον εικοστό αιώνα. Θα εστιάσουμε την προσοχή μας στα κύρια προβλήματα που σημάδεψαν την καθεμία από αυτές τις «στιγμές», στις ποικίλες εκδοχές τους, τους βασικότερους φιλοσόφους και τα θεμελιώδη έργα τους, αναδεικνύοντας τον σχεσιακό (ή συναρτησιακό) τρόπο προσέγγισης της ιστορίας της φιλοσοφίας από τον Worms.

Ο πλούτος και η ποικιλομορφία της φιλοσοφίας στη Γαλλία τη συγκεκριμένη περίοδο οφείλεται εν μέρει –κατά διαστήματα σε μεγάλο βαθμό– αφενός στη συνύπαρξη και τον γόνιμο διάλογο της πανεπιστημιακής με την εξωπανεπιστημιακή φιλοσοφία (Gabriel Marcel, Sartre, Camus, Michel Onfray κ.ά.), αφετέρου στην έλευση στη Γαλλία και δη στο Παρίσι ξένων (Γερμανών, Ρώσων, Ελλήνων, Ρουμάνων κ.ά.), που σταδιοδρόμησαν ως καθηγητές φιλοσοφίας ή ως συγγραφείς φιλοσοφικών δοκιμίων στη Γαλλία γονιμοποιώντας ποικιλοτρόπως τον φιλοσοφικό στοχασμό. Πολύ σημαντικό ρόλο έπαιξαν και οι επιδράσεις που άσκησαν σε Γάλλους φιλοσόφους τα έργα εκπροσώπων συγκεκριμένων ρευμάτων της γερμανικής φιλοσοφίας (ιδίως του γερμανικού ιδεαλισμού, του νεοκαντιανισμού, της

φαινομενολογίας και της ερμηνευτικής) και η ψυχανάλυση επί πολλές δεκαετίες και, πιο πρόσφατα, ρεύματα της αγγλοσαξονικής φιλοσοφίας.

Έμφαση θα δοθεί στην εξέλιξη των σχέσεων της φιλοσοφίας με τις επιστήμες, τις τέχνες και τη θρησκεία κατά τη διάρκεια του εικοστού αιώνα και στην απόπειρα υποβιβασμού της φιλοσοφίας μέσω της απορρόφησής της από τις «ανθρωπιστικές και κοινωνικές επιστήμες», κυρίως κατά τις δεκαετίες του 1960 και του 1970, περίοδο ακμής του στρουκτουραλισμού.

Θα μελετήσουμε ειδικότερα τον κεφαλαιώδους βαρύτητας ρόλο που έπαιξε – και εξακολουθεί να παίζει– η ποικιλόμορφη αναμέτρηση των Γάλλων φιλοσόφων και ιστορικών της φιλοσοφίας με τη λογοτεχνία (ποίηση, πεζογραφία και δη μυθιστόρημα, θέατρο, κριτικά δοκίμια) από τη δεκαετία του 1930 (κυρίως) μέχρι σήμερα.

Θα εστιάσουμε την προσοχή μας:

α) Στις πηγές και τις όψεις των «συναντήσεων» της φιλοσοφίας με τη λογοτεχνία και τις τέχνες κατά τη «φιλοσοφική στιγμή του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου» ή της ύπαρξης (1930-1960) στη Γαλλία.

β) Στην κριτική τυπολογία ή ταξινόμηση διαφορετικών προσεγγίσεων λογοτεχνικών κειμένων από μείζονες Γάλλους φιλοσόφους από τη δεκαετία του 1960 ως τις μέρες μας (Derrida, Deleuze, Ricoeur, J.-F. Marquet, Foucault, Descombes, Badiou, Macherey), σύμφωνα με τον Φιλίπ Σαμπό (Philippe Sabot): το «διδασκτικό», το «ερμηνευτικό», το «παραγωγικό» και το «κυριολεκτικά πειραματικό» σχήμα.

γ) Στην ανεκτίμητη και αναντικατάστατη αρωγή της λογοτεχνίας, ιδίως των μυθιστορημάτων, και του *κινηματογράφου* στη φιλοσοφία σε ζητήματα ηθικής και στην ανάδειξη του συγκεκριμένου (δίλημμάτων μπροστά σε συγκεκριμένα υπαρξιακά και ηθικοπρακτικά προβλήματα) σύμφωνα με τους Stanley Cavell, Martha Nussbaum, Cora Diamond και Iris Murdoch. Θα παρουσιαστούν συνοπτικά οι θέσεις του Jacques Bouveresse και της Sandra Laugier σχετικά με αυτή την προσέγγιση και η κριτική που τους έχει ασκηθεί (λ.χ. από τον Ph. Sabot).

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΑ

**ΘΕΜΑ: ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΓΑΛΛΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΕΙΚΟΣΤΟΥ ΑΙΩΝΑ
ΜΕ ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ**

1. **Διδακτικό Εγχειρίδιο:** Γιάννης Πρελορέντζος, *Φιλοσοφία και λογοτεχνία στη Γαλλία, 1930-1960*, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση, 2016, σ. 568.

Κωδ. Βιβλίου: 50659750

ISBN 978-960-02-3154-0

2. **Διδακτικό Εγχειρίδιο:** Philippe Sabot, *Φιλοσοφία και λογοτεχνία. Προσεγγίσεις και διακυβεύματα ενός ζητήματος*, εισαγωγή-μετάφραση-σημειώσεις-επιμέλεια: Γιάννης Πρελορέντζος, Αθήνα, Εκδόσεις Gutenberg, 2017, σ. 288.

Κωδ. Βιβλίου: 68376661

ISBN 978-960-01-1889-6